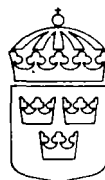

Konstitutionsutskottets betänkande

1988/89:KU34

Sekretesskyddet för uppgifter i tillsynsärenden
m.m.

1988/89
KU34

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 1988/89:131 om sekretessskyddet för uppgifter i tillsynsärenden m.m. samt en följdmotion. Vidare behandlas ett förslag i proposition 1988/89:67 gällande frågan om sekretesskydd för barn gentemot vårdnadshavaren jämte två följdmotioner samt två motioner från allmän motionstid. Utskottet har i den delen inhämtat yttrande från socialutskottet, se *bilaga 1*.

Utskottet har tillstyrkt propositionsförslagen. Syftet med en av motionerna – gällande frågan om underrättelse till förälder om underårigt barns brott – har ansetts tillgodosett med vad utskottet anfört. Övriga motioner har avstyrkts. I ärendet föreligger två reservationer (fp resp. fp, c och mp).

Propositionerna

Proposition 1988/89:131

I propositionen hemställs att riksdagen antar förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100). För det första föreslås en komplettering av sekretesslagen med en bestämmelse som ger de kommunala miljö- och hälsoskyddsnämnderna möjligheter att offentliggöra i och för sig sekretessskyddade uppgifter om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat som de inhämtat i sin tillsynsverksamhet. Sådant offentliggörande skall kunna ske om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut, t.ex. för att informera allmänheten om dålig livsmedelshygien eller miljöfarliga utsläpp. Bestämmelsen föreslås intagen i 8 kap. 7 § sekretesslagen, som är den paragraf som reglerar sekretessen inom den kommunala tillsynsverksamheten.

För det andra föreslås att den sekretess som för närvarande gäller i vissa ärenden hos statens nämnd för internationella adoptionsfrågor utvidgas så att den gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i alla ärenden om internationella adoptioner hos nämnden. Förslaget, som tas upp i en ny paragraf i sekretesslagen (7 kap. 29 §), medför ändringar dels i 9 kap. 11 §, som innehåller den gällande sekretessregleringen beträffande nämndens verksamhet, dels av reglerna om meddelarfrihet i 16 kap. 1 § 3.

Slutligen föreslås en ny bestämmelse i sekretesslagen (7 kap. 30 §) enligt vilken sekretess skall kunna omfatta uppgifter om enskildas personliga förhållanden i ärenden hos brottsskadenämnden om brottsskadeersättning.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Proposition 1988/89:67

I propositionen föreslås, såvitt nu är i fråga, att i sekretesslagen – genom ett tillägg till 14 kap. 4 § sekretesslagen – införs en bestämmelse om sekretess till skydd för en underårig även i förhållande till vårdnadshavaren, om det finns anledning att anta att den unge skulle lida betydande men om uppgiften lämnades ut till denne.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Motionerna

Motion med anledning av proposition 1988/89:131

1988/89:K15 av Karin Ahrlund och Bengt Harding Olson (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå förslaget om ändring i 8 kap. 7 § sekretesslagen,
2. att riksdagen hos regeringen begär ett nytt förslag till ändring av 8 kap. 7 § sekretesslagen i enlighet med de riktlinjer som i motionen anförts.

Motioner med anledning av proposition 1988/89:67

1988/89:K6 av Birgit Friggebo m.fl. (fp) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2),

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sekretessskyddet för barn gentemot vårdnadshavare.

1988/89:K7 av Ingrid Ronne-Björkqvist och Barbro Westerholm (båda fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att 14 kap. 4 § sekretesslagen skall ha följande lydelse:

Secretess till skydd för ett barn gäller även i förhållande till vårdnadshavaren,

1. när det finns särskild anledning att anta att barnet skulle lida men om uppgiften lämnas ut till vårdnadshavaren eller
2. när uppgiften rör ett barn som har fyllt tolv år och har lämnats av barnet i förtroende eller har inhämtats i samband med att barnet har hänvänt sig till en myndighet i förtroende.

Secretess till skydd för ett barn kan helt eller delvis efterges av barnet, om det har fyllt tolv år. Secretessen får efterges även av vårdnadshavaren, om det är fråga om en uppgift som kan lämnas ut till denne.

1987/88:K433 av Karin Ahrland m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bestämmelserna i 9 kap. 17 § sekretesslagen.

Motion från allmänna motionstiden 1989

1988/89:K428 av Anders Svärd (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om föräldrars rätt att få upplysningar från myndighet angående egna omyndiga barn ses över i samband med den beställda översynen av sekretessbestämmelserna inom vårdområdet.

Utskottet

1. Sekretessen för uppgifter i tillsynsärenden (avsnitt 2 i prop. 1988/89:131)

I förevarande avsnitt i proposition 1988/89:131 föreslås en begränsning av gällande sekretess för uppgifter hos vissa tillsynsmyndigheter om ett företags affärs- eller driftförhållanden. Den tillsynsverksamhet som avses är bl.a. tillsynen enligt livsmedelslagstiftningen samt miljö- och hälsoskyddslagstiftningen. På den kommunala sidan handhas tillsynsverksamheten på dessa områden av miljö- och hälsoskyddsnämnderna. Statliga tillsynsmyndigheter är bl.a. länsstyrelserna, livsmedelsverket och konsumentverket.

Nuvarande sekretessbestämmelser på området innebär bl.a. följande. Föreskrifter om sekretessen i den kommunala och statliga tillsynsverksamheten finns i 8 kap. 7 § resp. 6 § sekretesslagen. Enligt förstnämnda lagrum – som alltså avser sekretessen i den *kommunala* tillsynsverksamheten – gäller bl.a. sekretess för uppgifter om företags affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Med skada avses ekonomisk skada. Syftet med bestämmelsen är bl.a. att skydda företagen mot ekonomisk skada som uppkommer på grund av att konkurrenskänsliga uppgifter lämnas ut. Enligt propositionen avses med uppgifter om affärs- eller driftförhållanden t.ex. affärshemligheter av olika slag, såsom köp, försäljning, produktutveckling, prov, prissättningskalkyler o.d.

Beträffande sekretessen för uppgifter av aktuellt slag i den *statliga* tillsynsverksamheten gäller i princip motsvarande sekretess. Här har dock valts en annan lagteknisk lösning. Enligt 8 kap. 6 § sekretesslagen gäller nämligen sekretess i statlig myndighets verksamhet – däribland verksamhet som består i tillsyn med avseende på näringslivet för uppgifter av i det föregående angivet slag – i den utsträckning regeringen föreskriver. Med stöd av denna bestämmelse har regeringen i sekretessförordningen (2 §) och i bilagan till denna meddelat föreskrifter om sekretess. I bilagan anges i vilka verksamheter sekretess enligt 8 kap. 6 § sekretesslagen kan bli aktuell, varvid bl.a. räknas upp tillsyn enligt livsmedelslagen m.fl. författningar (punkt 33 i bilagan), tillsyn enligt hälsoskyddslagen (punkt 34) och tillsyn enligt miljöskyddslagen m.fl. författningar (punkt 46).

Enligt både 8 kap. 7 och 6 §§ har regeringen möjlighet att i särskilda fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att en uppgift lämnas ut.

De föreliggande bestämmelserna är resultatet av den avvägning lagstiftaren gjort mellan det allmänna intresset av att få ta del av de uppgifter som finns om företagen i tillsynsverksamheten och risken för skada för företagen. I propositionen (prop. s. 9 f.) redogörs ingående för de skäl som talar för vartdera intresset. Vidare berörs bl.a. regeringsrättens praxis i ärenden om utlämnande av uppgifter i ärenden av aktuellt slag. Det konstateras därvid att såväl begreppet skada som begreppet affärs- och driftförhållanden i praxis kommit att ges en förhållandevis vid betydelse och att i flera fall uppgifter om namn på olika företag som varit föremål för tillsyn inte lämnats ut med motiveringen att företagen skulle lida skada om deras identitet röjdes. I praxis har bestämmelsen ansetts omfatta inte bara skada som kan uppstå genom att i egentlig mening konkurrenskänsliga uppgifter lämnas ut utan också sådan skada som kan följa av t.ex. negativ publicitet.

I propositionen görs den bedömningen att de nuvarande sekretessreglerna på området inte tillräckligt tillgodoser allmänhetens berättigade krav på insyn i företagen. Enligt propositionen är det i första hand två situationer där den nuvarande sekretessregleringen har visat sig leda till otillfredsställande resultat.

Den ena är att det finns uppgifter hos tillsynsorgan om missförhållanden i företagsamhet som tillsynen avser. Som exempel anges konstaterade brister i kvaliteten hos livsmedel, oriktig datummärkning, felaktiga viktangivelser, farliga ämnen som finns i kläder och andra varor samt dålig barnsäkerhet hos leksaker. Enligt propositionen är det inte rimligt att missförhållanden av detta slag skall få döljas genom sekretessbeläggning så att bristfälligheterna kan fortsätta att finnas därför att konsumenterna inte kan bli informerade om dem och sålunda få tillfälle att ta avstånd från dem.

Den andra situationen karaktäriseras enligt propositionen av att det i och för sig inte råder något som kan betecknas som missförhållande men att det är fråga om ett förhållande där det finns ett starkt intresse för allmänheten att informeras och få underlag för sin bedömning av risker för hälsa och miljö. Som exempel härpå nämns utsläpp av miljöfarliga ämnen inom tillåtna gränser. Enligt propositionen bör det – i den mån egentliga företagshemligheter inte avslöjas till direkt nytta för konkurrenter – finnas utrymme även på ett sådant område för offentlighet.

I propositionen läggs fram förslag till sekretessreglering syftande till att tillgodose insynsintressena i de båda angivna typsituationerna.

Förslaget innebär bl.a. en generell begränsning av sekretessen hos vissa tillsynsmyndigheter. Enligt förslaget skall sekretess inte längre gälla i fråga om vissa uppgifter om affärs- och driftförhållanden hos ett företag, om uppgifterna har ett sådant allmänintresse att de bör lämnas ut. Vid tillsynsmyndighetens prövning av sekretessfrågan ankommer det på myndigheten att göra en avvägning mellan offentlighets- och insynsintressena.

I propositionen framhålls det nödvändiga i att dessa allmänintressen anges så preciserat som möjligt. När det gäller allmänintressen som skall kunna få leda till att uppgifter om affärs- och driftförhållanden får lämnas ut, trots att

skada kan uppkomma för det enskilda företaget, är det enligt propositionen främst uppgifter av betydelse för hälsa, miljö och redlighet i handeln som allmänheten har ett berättigat intresse att ha tillgång till. Enligt propositionen är det rimligt att företagets intresse av sekretess för uppgifter om affärs- eller driftförhållanden i vissa fall får stå tillbaka för allmänhetens intresse av tillgång till uppgifter som har betydelse inom dessa områden. Det föreslås att sekretess ej skall gälla, om intresset av allmän kännedom om förhållandena har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut. Det föreslås vidare att utlämnande skall kunna ske om ett annat allmänintresse liknande de nyss nämnda motiverar det.

Sammanfattningsvis föreslås alltså att sekretessen skall brytas, om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut. Enligt propositionen torde den föreslagna sekretessregleringen i första hand bli aktuell i fråga om recept, tillverkningsprocesser, beräkningar och andra uppgifter som ofta kan finnas hos tillsynsmyndigheten, t.ex. i protokoll från olika undersökningar. I propositionen redovisas utförliga motiv för den föreslagna regleringen.

I propositionen har valts olika lagtekniska lösningar i fråga om den reglering av sekretessen som föreslås för tillsynsorganen på den kommunala sidan, dvs. miljö- och hälsoskyddsnämnderna, och tillsynsorganen på den statliga sidan. När det gäller den kommunala tillsynsverksamheten föreslås att 8 kap. 7 § sekretesslagen kompletteras med en sekretessbestämmelse med angivet innehåll. Bestämmelsen skall alltså vara tillämplig på sådana uppgifter av aktuellt slag om ett enskilt företag, som en miljö- och hälsoskyddsnämnd har inhämtat i samband med sin tillsynsverksamhet. När det gäller den statliga tillsynsverksamheten föreslås att det i bilagan till sekretessförordningen införs regler som motsvarar den föreslagna bestämmelsen i 8 kap. 7 § sekretesslagen. I propositionen anger föredragande statsrådet att ett sådant förslag senare kommer att föreslås regeringen.

I motion 1988/89:K15 av Karin Ahrland och Bengt Harding Olson (båda fp) föreslås att lagförslaget omarbetas och preciseras så att det bättre tillgodoser föreliggande rättssäkerhetsintressen och samordnas med en rimlig lagstiftning om företagshemligheter. Motionärerna godtar i princip de syften med lagförslaget som återopats i propositionen men anser att bestämmelsen i 8 kap. 7 § sekretesslagen givits en alldeles för obestämd utformning, något som särskilt gäller det fallet att fråga är om att utlämna uppgifter utan att situationen är den att företaget gjort något fel eller överträtt någon gällande bestämmelse. Enligt motionen måste det av lagtexten framgå att offentliggörande av uppgifter ska förbehållas situationer där bristerna är av allvarlig art, avser aktuella uppgifter samt allmänt avser uppenbara missförhållanden.

Sveriges köpmannaförbund och Sveriges livsmedelshandlareförbund har under utskottets handläggning av ärendet inkommit med synpunkter.

Utskottets bedömning

Utskottet delar bedömningen i propositionen att det föreligger ett behov av att ge allmänheten möjligheter till ökad insyn i företagets affärs- och

driftförhållanden såvitt gäller förhållanden av det slag som angivits i propositionen. Enligt det framlagda lagförslaget skall sekretess inte gälla för uppgift i miljö- och hälsoskyddsnämnds tillsynsverksamhet, om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.

Enligt motion 1988/89:K15 har inte de rekvisit som skall vara uppfyllda för att ett utlämnande skall få ske blivit tillräckligt preciserade. Motionärerna anser att förslaget inte är godtagbart ur rättssäkerhetssynpunkt. Enligt motionen kan förslaget i sin nuvarande utformning leda till tillämpningsproblem. Det bör direkt av lagtexten framgå att ett offentliggörande av eljest sekretesskyddade uppgifter skall förbehållas situationer där bristerna är av allvarlig art, avser aktuella uppgifter och allmänt avser uppenbara missförhållanden. I motionen hemställs att lagförslaget omarbetas i enlighet med i motionen angivna riktlinjer.

Invändningar av samma karaktär har framförts tidigare under ärendets beredning, nämligen i några av de avgivna remissyttrandena. I propositionen har dessa invändningar blivit utförligt bemötta (prop. s. 14 f.). Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet anser det framlagda förslaget godtagbart. Det ligger i sakens natur att en lagstiftning av förevarande slag kan ge upphov till gränsdragningsproblem. Att i lag detaljreglera alla sådana situationer är dock knappast möjligt. Det får enligt utskottets mening överlämnas till rättstillämpningen att lösa uppkommande frågor av detta slag. Utskottet utgår från att man inom regeringskansliet fortlöpande ägnar lagens tillämpning och dess effekter uppmärksamhet. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del. Motion 1988/89:K15 avstyrks.

2. Sekretessen för uppgifter i ärenden hos statens nämnd för internationella adoptionsfrågor (avsnitt 3 i prop. 1988/89:131)

I proposition 1988/89:131 föreslås i förevarande avsnitt att den sekretess hos statens nämnd för internationella adoptionsfrågor som för närvarande gäller för uppgifter i ärenden om biträde i rättsliga angelägenheter eller utredning eller annat liknande bistånd åt enskilda skall omfatta alla uppgifter om enskildas personliga förhållanden i ärenden om internationella adoptioner hos nämnden. Förslaget tas upp i en ny paragraf i sekretesslagen (7 kap. 29 §). Förslaget medför vidare ändringar dels i 9 kap. 11 §, som innehåller den gällande sekretessregleringen beträffande nämndens verksamhet, dels av reglerna om meddelarfrihet i 16 kap. 1 § 3.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker förslaget.

3. Sekretessen för uppgifter i ärenden om brottsskadeersättning (avsnitt 4 i prop. 1988/89:131)

I förevarande avsnitt i proposition 1988/89:131 föreslås att i sekretesslagen införs en ny bestämmelse (7 kap. 30 §) enligt vilken sekretess skall gälla hos

brottsskadenämnden i ärenden om brottsskadeersättning för uppgifter om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider betydande men om uppgiften röjs.

1988/89:KU34

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker förslaget.

4. Sekretesskyddet för barn gentemot vårdnadshavaren (avsnitt 8 i prop. 1988/89:67)

I förevarande avsnitt i proposition 1988/89:67 behandlas förslag till ändring i sekretesslagen avseende barns sekretesskydd gentemot vårdnadshavaren. Förslaget bygger på de överväganden som gjorts av utredningen om barnens rätt i betänkandet (SOU 1987:7) Barnets rätt 3. Om barn i vårdnadstvister – talerätt för barn m.m. I propositionen föreslås – genom ett tillägg till 14 kap. 4 § sekretesslagen – att sekretessen till skydd för en underårig skall gälla även i förhållande till dess vårdnadshavare, om det finns anledning att anta att den unge skulle lida betydande men om uppgiften lämnades ut till denne (prop. s. 35 f.) Utredningen hade föreslagit ett något längre gående sekretesskydd, nämligen att sekretess skall gälla när det finns särskild anledning att anta att barnet skulle lida men om uppgiften lämnades ut.

Två ytterligare förslag om ändringar i sekretesslagen framlagda av utredningen för barnens rätt har inte biträttats i propositionen.

Det ena förslaget gäller frågan om införande av särskild förtroendese-kretess till skydd för unga. Enligt utredningen om barnens rätt bör uppgifter om den som har fyllt tolv år inte få lämnas ut till vårdnadshavaren utan den unges medgivande, om uppgiften har lämnats i förtroende eller inhämtats i samband med att den unge vänt sig till myndigheten i förtroende. – Föredragande statsrådet finner på anförda skäl (prop. s. 40 f.) att det inte krävs någon särskild bestämmelse för att tillgodose det syfte utredningen haft med sitt förslag.

Det andra förslaget gäller frågan om vem som skall kunna efterge den sekretess som gäller till förmån för en underårig. Utredningen hade föreslagit att frågan om vem som skall kunna efterge sekretessen skulle lagregleras. Utredningen föreslog en regel enligt vilken ett barn som fyllt tolv år själv får förfoga över sekretess till skydd för sig. Föredragande statsrådet anser emellertid inte att förslaget om en tolvårsgräns bör införas utan anser att frågan som hittills bör prövas från fall till fall med hänsyn till den unges mognad och omdömesförmåga och till karaktären på den uppgift det gäller (prop. s. 41 f.).

Slutligen behandlas frågan om sekretess till skydd för unga i förhållandet myndigheter emellan (prop. s. 42). I likhet med utredningen om barnets rätt anser föredragande statsrådet inte att det finns anledning att göra den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen generellt tillämplig på uppgifter om barn. Som huvudskäl anges att barn i princip har samma behov av sekretesskydd som vuxna.

I två av motionerna tas förevarande frågor i propositionen upp. I motion

1988/89:K6 av Birgit Friggebo m.fl. (fp) anges att folkpartiet i och för sig godtar det framlagda förslaget om ändring i sekretesslagen. Motionärerna anser det dock väsentligt att påpeka att den föreslagna lagändringen måste tillämpas rätt. Lagändringen får inte tas till intäkt för att undanhålla föräldrarna väsentlig information om sina barn och därigenom försvåra deras uppgift som uppfostrare och föräldrar. Motionärerna framhåller det angelägna i att den personal som skall tillämpa dessa nya sekretessregler får ordentlig utbildning i form av bl.a. fallbeskrivningar och allmänna riktlinjer. Enligt motionen är det angeläget att det sker en kontinuerlig uppföljning av lagens tillämpning och effekter. Motionärerna hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen det anförda till känna (yrkande 2).

I motion 1988/89:K7 av Ingrid Ronne-Björkqvist och Barbro Westerholm (båda fp) föreslås att de förslag som lämnades av utredningen om barnens rätt – och som innebär ett avsevärt starkare skydd för utsatta barn – genomförs. I sammanhanget erinras om att socialberedningen i betänkandet Barns behov och föräldrars rätt. Socialtjänstens arbete med utsatta familjer (SOU 1986:20 s. 147 f.) uttalat sig för ett sekretesskydd som enligt motionärerna är starkare än det som föreslås i propositionen.

I motion 1988/89:K428 av Anders Svärd (c) anges att gällande sekretessreglering mellan omyndiga barn och föräldrar till skydd för barnet i vissa fall leder till att föräldrarna utestängs från relevant kunskap om sitt barn, vilket kan få negativa konsekvenser. Motionären anser att den översyn riksdagen begärde hösten 1988 (1988/89:KU14) gällande sekretessen mellan myndigheter inom i första hand vårdområdet bör utvidgas till att också gälla frågan om föräldrars rätt att få upplysningar från myndighet angående egna omyndiga barn.

I motion 1987/88:K433 av Karin Ahrland m.fl. (fp) erinras om att folkpartiet under flera år motionerat om att en skyldighet införs för polisen att underrätta föräldrarna när någon som inte fyllt 18 år blivit ertappad i något brottsligt förfarande. I motionen anförts att det från vissa håll invänts att detta förslag skulle stå i strid med bestämmelserna om förundersökningssekretess i 9 kap. 17 § sekretesslagen. För att undanröja eventuell tveksamhet i detta avseende föreslår motionären att det antingen görs ett tillägg i sekretesslagen av innebörd att sekretess aldrig kan gälla kontra en omyndigs vårdnadshavare eller att rikspolisstyrelsen utfärdar klara anvisningar i samma riktning. Motionären, som föredrar sistnämnda alternativ, hemställer att det anförda ges regeringen till känna.

Föreningen BRIS-Barnens rätt i samhället har under utskottets handläggning av ärendet inkommit med synpunkter.

I det inhämtade yttrandet från socialutskottet (1988/89:SoU5y) anges sammanfattningsvis att socialutskottet inte har någon erinran mot propositionens förslag, vilka socialutskottet finner väl avvägda. Socialutskottet föreslår att samtliga motionsyrkanden avslås. Socialutskottet förutsätter att regeringen och berörda myndigheter tar erforderliga initiativ för att tillgodose de berörda personalkategoriernas behov av information och utbildning. – I en reservation (fp) förordas att det framlagda lagförslaget, som reserverarna i och för sig inte har någon erinran mot, kompletteras med en bestämmelse om särskild förtroendeseekretess.

Utskottet delar – i likhet med utredningen om barnens rätt, praktiskt taget alla remissinstanser och propositionen – uppfattningen att det finns fall där det föreligger behov av ett förstärkt sekretesskydd för underåriga gentemot sina vårdnadshavare. Vid bedömningen av frågan hur långtgående en sådan sekretessbestämmelse bör vara skall bl.a. vägas in den följd detta får på vårdnadshavarens möjligheter att uppfylla sitt vårdnadsansvar enligt reglerna i föräldrabalken som sekretessbestämmelsen får. Utskottet anser i likhet med socialutskottet att den i propositionen föreslagna nya bestämmelsen i sekretesslagen, vilken är något mera restriktiv än vad utredningen för barnens rätt föreslog, är väl avvägd. Utskottet tillstyrker förslaget. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motion 1988/89:K7, vari yrkats att utredningens förslag skulle genomföras.

Självfallet är det – såsom påpekats i motion 1988/89:K6 – av största vikt att den nya bestämmelsen tillämpas på ett korrekt sätt. Lagändringen får således inte leda till att vårdnadshavare i icke avsedda fall undanhålls information om sina barn och därigenom försvårar vårdnadshavarens möjlighet att fullgöra sitt vårdnadsansvar. Utskottet förutsätter att regeringen och berörda myndigheter tar erforderliga initiativ för att tillgodose de berörda personalkategoriernas behov av information och utbildning. Att särskilt ge det anförda till känna till regeringen – som föreslagits i motionen – anser utskottet inte nödvändigt.

I övrigt anser utskottet det inte påkallat med ytterligare sekretesskydd på förevarande område utan godtar i likhet med socialutskottet de bedömningar som gjorts i propositionen av de andra förslag som utredningen om barnens rätt framlagt. Det anförda innebär att utskottet avstyrker återstående del av motion 1988/89:K7, vari hemställts att utredningens förslag skulle genomföras. Ställningstagandet innebär vidare att utskottet inte kan ställa sig bakom önskemålet i motion 1988/89:K428 om en särskild översyn. Utskottet avstyrker därför även den motionen.

Vad slutligen gäller motion 1987/88:K433 får utskottet erinra om att sedan motionen väckts har riksdagen (prop. 1987/88:135, JuU 36) genom en ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare infört en sådan underrättelseskyldighet till vårdnadshavaren som avses i motionen. Samtidigt infördes en bestämmelse i sekretesslagen enligt vilken underrättelse av aktuellt slag får ske utan hinder av sekretessen i 9 kap. 17 §. Genom denna lagstiftning är motionsönskemålet tillgodosett. Utskottet föreslår att motionen förklaras besvarad med det anförda.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *sekretessen för uppgifter i tillsynsärenden* att riksdagen med avslag på motion 1988/89:K15 antar det i proposition 1988/89:131 framlagda förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) såvitt avser 8 kap. 7 §,
2. beträffande *sekretessen för uppgifter i ärenden hos statens nämnd för internationella adoptionsfrågor*

att riksdagen antar det i proposition 1988/89:131 framlagda förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) såvitt avser 7 kap. 29 §, 9 kap. 11 § och 16 kap. 1 §.

3. beträffande *sekretessen för uppgifter i ärenden om brottskadeersättning*

att riksdagen antar det i proposition 1988/89:131 framlagda förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) såvitt avser 7 kap. 30 §.

4. beträffande *sekretesskyddet för barn gentemot vårdnadshavaren* att riksdagen med avslag på motion 1988/89:K7 såvitt nu är i fråga antar det i proposition 1988/89:67 framlagda förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) såvitt avser 14 kap. 4 §.

5. beträffande *information m.m. om den nya lagstiftningen* att riksdagen avslår motion 1988/89:K6 yrkande 2.

6. beträffande *ytterligare sekretesskydd för unga* att riksdagen avslår motion 1988/89:K7 såvitt nu är i fråga.

7. beträffande *utvidgning av tidigare begärd sekretessöversyn* att riksdagen avslår motion 1988/89:K428.

8. beträffande *underrättelse till föräldrar om underårigt barns brott* att riksdagen förklarar motion 1987/88:K433 besvarad med vad utskottet anfört.

Stockholm den 9 maj 1989

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Catarina Rönnung (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Anita Modin (s), Ylva Annerstedt (fp), Bengt Kindbom (c), Hans Leghammar (mp), Ulla Pettersson (s), Rosa-Lill Wählstedt (s), Stig Bertilsson (m), Göran Åstrand (m) och Gudrun Schyman (vpk).

Reservationer

1. Sekretessen för uppgifter i tillsynsärenden (mom. 1)

Birgit Friggebo och Ylva Annerstedt (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "Motion 1988/89:K15 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas bedömning att det framlagda lagförslaget på grund av sin obestämda utformning kommer att leda till oacceptabla tillämpningsproblem. Utskottet anser således inte förslaget i föreliggande skick godtagbart. Den precisering av förslaget som är nödvändig bör göras av

regeringen. Därvid bör beaktas de i motionen framförda synpunkterna på hur lagtexten skall utformas. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen – med bifall till motion 1988/89:K15 – avslår propositionen i förevarande del och uppdrar åt regeringen att återkomma med förslag i enlighet med vad som angivits i det föregående.

dels att mom. 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *sekretessen för uppgifter i tillsynsändan* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K15 och med avslag på det i proposition 1988/89:131 framlagda förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) såvitt avser 8 kap. 7 § ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Information m.m. om den nya lagstiftningen (mom. 5)

Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Ylva Annerstedt (fp), Bengt Kindbom (c) och Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "inte nödvändigt" bort ha följande lydelse:

Som framhållits i motion 1988/89:K6 är det nödvändigt att regeringen och berörda myndigheter tar erforderliga initiativ för att tillgodose de berörda personalkategoriernas behov av information och utbildning. Redan i dag brister det i tillämpningen av sekretesslagen vad gäller utlämnande av uppgifter om barn. Det bör framhållas att det är fråga om en komplicerad lagstiftning vars konsekvenser inte till fullo kan överblickas. Som utskottet framhöll redan i det lagstiftningsarbete varigenom sekretesslagen antogs (KU 1979/80:37 s. 6) är det vid sådan lagstiftning av vikt att man från statsmakternas sida uppmärksamt följer rättsutvecklingen.

Regeringen bör vidta åtgärder, så att information och utbildning kommer till stånd, för att säkerställa en ansvarsfull tillämpning av sekretesslagens regler om barn. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att mom. 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *information m.m. om den nya lagstiftningen* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:K6 yrkande 2 ger regeringen till känna vad utskottet anför.

1988/89:SoU5y

Sekretesskyddet för barn gentemot vårdnadshavaren

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över dels proposition 1988/89:67 om sekretessfrågor inom undervisningsväsendet m.m., så vitt rör frågor om sekretesskyddet för barn gentemot deras vårdnadshavare, och dels motionerna 1988/89:K6 av Birgit Friggebo m.fl. (fp) yrkande 2 och 1988/89:K7 av Ingrid Ronne-Björkqvist och Barbro Westerholm (båda fp) vilka väckts med anledning av propositionen och motion 1988/89:K428 av Anders Svärd (c) som väckts under den allmänna motionstiden i år.

Gällande bestämmelser m.m.

Sekretesslagen (1980:100) trädde i kraft den 1 januari 1981 (prop. 1979/80:2, KU37, rskr. 179). Lagen innehåller bestämmelser om tystnadsplikt i det allmännas verksamhet och om förbud att lämna ut allmänna handlingar.

I 7 kap. sekretesslagen finns regler om sekretess med hänsyn främst till skyddet för enskilds personliga förhållanden.

Enligt 7 kap. 1 § gäller med vissa undantag sekretess inom den offentliga hälso- och sjukvården för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Sekretessen inom socialtjänsten för uppgift om enskilds personliga förhållanden är enligt 7 kap. 4 § utformad på samma sätt. Sekretessen på hälso- och sjukvårdsområdet och socialtjänstområdet avgränsas alltså med ett s.k. omvänt skaderekvisit. Presumtionen är för sekretess. Begreppet *men* har fått en mycket vidsträckt innebörd och tar framför allt sikte på de olika kränkningar av den personliga integriteten som kan uppstå om uppgifterna lämnas ut. Utgångspunkten för en bedömning av huruvida men föreligger är den enskildes egen upplevelse. I konsekvens med detta kan även helt rättsenliga åtgärder utgöra men.

Bestämmelser om sekretess på elevvårdsområdet finns i 7 kap. 9 §. Sekretessreglerna är olika beträffande den särskilda elevvården hos skolpsykolog och skolkurator och när det gäller den elevvårdande verksamheten i övrigt. Sekretessen i den särskilda elevvården hos psykolog och kurator regleras i 9 § första stycket. Sekretessen, som gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden, gäller med ett omvänt skaderekvisit. Uppgifter får lämnas ut bara om det är klart att ett utlämnande inte kan anses

vara till men för den enskilde. Bestämmelser om sekretess i skolans elevvårdande verksamhet i övrigt finns i 9 § andra stycket. Här gäller ett s.k. rakt skaderekvisit som innebär att presumtionen är för offentlighet. Sekretessen gäller nämligen endast om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. För den elevvård som bedrivs av skolläkare och skolsköterskor gäller dock bestämmelserna i 7 kap. 1 §.

I 8 kap. sekretesslagen finns regler om sekretess med hänsyn främst till skyddet för enskilds ekonomiska förhållanden och i 9 kap. finns regler om sekretess med hänsyn till skyddet för enskilds förhållande av såväl personlig som ekonomisk natur.

Enligt 1 kap. 5 § sekretesslagen utgör sekretess inte hinder mot att uppgift lämnas ut, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Av förarbetena framgår att bestämmelsen skall tillämpas restriktivt. Den kan inte heller åberopas för att hjälpa en annan myndighet att fullgöra sin verksamhet (prop. 1979/80:2 Del A s. 465 och 494).

Sekretess till skydd för enskild gäller enligt 14 kap. 4 § inte i förhållande till den enskilde själv och kan i övrigt helt eller delvis efterges av honom. Vissa undantag från denna sekretessbrytande regel har föreskrivits i sekretesslagen (7 kap. 3, 7 och 17 §§). Ett medgivande av den enskilde att sekretessen skall efterges kan lämnas formlöst.

I allmänhet är det alltså den person om vilken informationen finns hos en myndighet som förfogar över sekretessen. Så är emellertid inte fallet när det gäller sekretess som är till förmån för en underårig.

Enligt 6 kap. 2 § föräldrabalken har vårdnadshavaren ansvar för barnets personliga förhållanden och har i enlighet därmed enligt 6 kap. 11 § nämnda balk rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Vårdnadshavaren skall i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål.

Av 7 kap. 5 § sekretesslagen framgår att sekretess i vissa fall kan råda i förhållande till en underårigs förälder eller annan vårdnadshavare. Så är fallet rörande uppgift om den underåriges vistelseort i de fall denne omhändertagits eller vårdas enligt den särskilda lagstiftningen om vård av unga utan samtycke och det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med omhändertagandet eller vården.

Någon annan lagregel som uttryckligen reglerar förhållandet mellan barn och vårdnadshavare i fråga om sekretess till skydd för barnet finns inte i sekretesslagen.

I lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare har skyldighet införts att underrätta vårdnadshavaren i de fall någon som inte fyllt 18 år är skäligen misstänkt för brott. Enligt 6c §, som trädde i kraft den 1 juli 1988, gäller vidare att underrättelseskyldighet endast föreligger om det inte finns särskilda skäl mot det (SFS 1988:822).

Utredningen om barnens rätt tar i betänkandet *Barnets rätt 3 Om barn i vårdnadstvister – talerätt för barn m.m.* (SOU 1987:7) bl.a. upp frågan om ett ökat sekretesskydd för barn gentemot vårdnadshavaren.

Sekretess i förhållande till vårdnadshavare

Proposition 1988/89:67 om sekretessfrågor inom undervisningsväsendet m.m. behandlar i avsnitt 8 ett förslag till ändring i sekretesslagen avseende barns sekretesskydd gentemot vårdnadshavaren som lämnats av utredningen om barnens rätt. I propositionen föreslås – genom ett tillägg till 14 kap. 4 § sekretesslagen – att sekretessen till skydd för en underårig skall gälla även i förhållande till dennes vårdnadshavare, om det finns anledning att anta att den unge skulle lida *betydande men* om uppgiften lämnades ut till vårdnadshavaren (prop. s. 35 f.). Utredningen om barnens rätt hade föreslagit ett något längre gående sekretesskydd, nämligen att sekretess skall gälla när det finns särskild anledning att anta att barnet skulle lida men om uppgiften lämnades ut.

I propositionen (s. 36 f.) anges beträffande nu gällande lagstiftning att eftersom vårdnadsrätten uttunnas då barnet blir äldre, kan föräldrar inte alltid göra gällande att de har rätt att ta del av alla sekretesskyddade uppgifter rörande ett barn som uppnått en viss mognad och utveckling. Det kan t.ex. gälla uppgifter som den unge har lämnat till en läkare eller en socialsekreterare. Någon fast åldersgräns finns inte för detta fall eftersom barn mognar och utvecklas olika. Då barnet kommit upp i tonåren får det emellertid många gånger anses ha nått en sådan mognad att det bör åtnjuta visst skydd för sin integritet gentemot sina föräldrar.

Det angivna synsättet har t.ex. ansetts innebära att uppgift om att en underårig flicka har sökt eller genomgått en legal abort normalt inte utan hennes samtycke får avslöjas för vårdnadshavaren. Däremot har sekretessen hittills inte ansetts gälla gentemot vårdnadshavaren när det har varit fråga om barnpsykiatriska undersökningar av mindre barn.

I likhet med utredningen om barnens rätt anser föredragande statsrådet att utgångspunkten precis som hittills skall vara att vårdnadshavaren skall ha insyn i sekretesskyddat material som gäller barnet för att kunna fullgöra sina åligganden enligt föräldrabalken. Men eftersom ett barn ibland kan ha behov av ett sekretesskydd även i förhållande till sin vårdnadshavare bör det emellertid finnas undantag från denna princip.

Statsrådet delar utredningens uppfattning att ett sekretesskydd för ett barn gentemot vårdnadshavaren bör omfatta alla uppgifter om barnet som kan sekretessbeläggas enligt sekretesslagen. Någon avgränsning till uppgifter inom vissa områden bör därför inte göras.

En sådan sekretess bör enligt propositionen lämpligen i enlighet med utredningens förslag utformas med ett rakt skaderekvisit, vilket innebär presumtion för att uppgifter skall lämnas ut till vårdnadshavaren. Sekretess bör alltså endast gälla, om det kan antas att den underårige lider men om uppgiften röjs. För att ytterligare begränsa de situationer där uppgifter skall kunna hemlighållas bör det dessutom krävas att det men som kan befaras vid utlämnande skall vara betydande, t.ex. genom att den unge kan skadas allvarligt psykiskt, fysiskt eller på annat sätt om uppgiften lämnas. Det torde i praktiken betyda att det i det enskilda fallet skall finnas speciella skäl som

tyder på att en uppgift om den underårige kan komma att missbrukas av vårdnadshavaren i något avsevärt hänseende.

1988/89:KU34

Bilaga

Statsrådet betonar särskilt att det skall kunna antas att barnet tar allvarlig skada av att en uppgift lämnas till vårdnadshavaren. Att den unge finner det obehagligt, eller tror att vårdnadshavaren kommer att vidta åtgärder som han motsätter sig men som inte kan anses medföra betydande men för honom, är inte tillräckligt.

I propositionen föreslås således att sekretesslagen kompletteras med en bestämmelse som ger ett sekretesskydd för underåriga gentemot vårdnadshavaren i vissa speciella situationer. Bestämmelsen skall ses som ett undantag från huvudregeln att vårdnadshavaren har rätt att ta del av uppgifter som är sekretessskyddade till förmån för den unge. Den kan enligt statsrådet lämpligen tas in i 14 kap. 4 § sekretesslagen. I propositionen s. 38 och 39 anges närmare hur den föreslagna bestämmelsen bör tillämpas.

Regeln föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Särskild förtroendese sekretess till skydd för unga

Ett förslag om ändring i sekretesslagen som framlagts av utredningen om barnens rätt och som gäller frågan om införande av särskild förtroendese sekretess till skydd för unga har inte biträtts i propositionen. Enligt utredningen bör uppgifter om den som har fyllt tolv år inte få lämnas ut till vårdnadshavaren utan den unges medgivande, om uppgiften har lämnats i förtroende eller inhämtats i samband med att den unge vänt sig till myndigheten i förtroende.

Frågan om lämpligheten av en sekretessreglering som skiljer mellan förtroendese sekretess och andra fall diskuterades vid sekretesslagens tillkomst (prop. 1979/80:2 Del A s. 161 f.) såvitt avsåg hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Någon särskild förtroendese sekretess borde enligt propositionen inte gälla inom dessa områden. Som skäl anfördes bl.a att bestämmelser om förtroendese sekretess är svårtillämpade. Det kan ofta uppkomma tveksamhet huruvida uppgifter har lämnats i en förtroendesituation eller inte. Det är inte heller säkert att de uppgifter som lämnats eller inhämtats i en förtroendesituation är de mest skyddsvärda. Riksdagen anförde inte någon annan uppfattning i denna fråga.

Föredragande statsrådet anser att de skäl som anfördes vid sekretesslagens tillkomst mot en särskild förtroendese sekretess gör sig gällande med samma styrka i det nu behandlade fallet.

Det anges att utgångspunkten måste vara att familjen ses som en enhet, och det skulle enligt statsrådets mening bli svårt att på lämpligaste sätt hjälpa t.ex. ungdomar som vänt sig till de sociala myndigheterna, om möjlighet aldrig skulle finnas att lämna sådana uppgifter till vårdnadshavaren som den unge lämnat i en förtroendesituation. Den föreslagna regeln överensstämmer inte med tankegången att det i första hand är föräldrarna som har ansvaret för barns och ungdoms vård och fostran, anför statsrådet.

Enligt föredragandens uppfattning torde principerna om vem som disponerar över sekretess till skydd för en underårig ofta ge resultatet att ett samtycke från den unge krävs för att uppgifter som denne lämnat skall få utges till vårdnadshavaren. I de fall där det är fråga om mindre barn, bör man

kunna utgå från att det regelmässigt rör sig om så integritetskänslig information, att den nya bestämmelsen om sekretess vid risk för betydande men kommer att kunna tillämpas.

Föredragande statsrådet finner på anförda skäl att det inte krävs någon särskild bestämmelse för att tillgodose det syfte utredningen haft med sitt förslag (prop. s. 40 f.).

Rätt att efterge sekretess till skydd för unga

Ytterligare ett förslag som framlagts av utredningen om barnens rätt om ändring i sekretesslagen har inte heller godtagits i propositionen. Förslaget gäller frågan om vem som skall kunna efterge den sekretess som gäller till förmån för en underårig. Utredningen hade föreslagit en regel enligt vilken ett barn som fyllt tolv år självt får förfoga över sekretess till skydd för det. Föredragande statsrådet anser emellertid inte att förslaget om en tolvårsgräns bör införas utan anser att frågan som hittills bör prövas från fall till fall med hänsyn tagen till den unges mognad och omdömesförmåga och till karaktären på den uppgift det gäller (prop. s. 41 f.).

Motionerna

I motion 1988/89:K6 av Birgit Friggebo m.fl. (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sekretesskyddet för barn gentemot vårdnadshavare (*yrkande 2*). I motionen anges att folkpartiet godtar det framlagda förslaget om ändring i sekretesslagen. Motionärerna påpekar emellertid att den föreslagna lagändringen måste tillämpas rätt. Den får inte tas till intäkt för att undanhålla föräldrarna väsentlig information om deras barn och därigenom försvåra deras uppgift som uppfostrare och föräldrar. Motionärerna framhåller det angelägna i att den personal som skall tillämpa de nya sekretessreglerna utbildas. Fallbeskrivningar och allmänna riktlinjer behövs som stöd för den enskilde tjänstemannen. Det är vidare enligt motionen angeläget att det sker en kontinuerlig uppföljning av lagens tillämpning och effekter.

I motion 1988/89:K7 av Ingrid Ronne-Björkqvist och Barbro Westerholm (båda fp) föreslås att de förslag som lämnades av utredningen om barnets rätt – och som innebär ett avsevärt starkare skydd för utsatta barn – genomförs. I sammanhanget erinras om att socialberedningen i betänkandet "Barns behov och föräldrars rätt. Socialtjänstens arbete med utsatta familjer" (SOU 1986:20 s. 147 f.) uttalat sig för ett sekretesskydd som enligt motionärerna är starkare än det som föreslås i propositionen. I motionen betonas också vikten av utbildning av berörda personalgrupper samt att det sker en kontinuerlig uppföljning av lagen.

I motion 1988/89:K428 av Anders Svärd (c) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om föräldrars rätt att få upplysningar från myndighet angående egna omtydiga barn ses över i samband med den beställda översynen av sekretessbestämmelserna inom vårdområdet. Motionären anger att gällande sekretessreglering leder till att föräldrarna utestängs från relevant kunskap om sitt barn vilket i vissa fall kan få mycket allvarliga konsekvenser. Motionären anser att den översyn riksdagen begärde hösten

1988 (1988/89:KU14) gällande sekretessen mellan myndigheter inom i första hand vårdområdet bör utvidgas till att också gälla det i motionen påtalade förhållandet.

1988/89:KU34
Bilaga

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis framhålla att den aktuella lagstiftningsfrågan är komplicerad inte minst såtillvida att den berör flera olika, och i vissa fall motstående, intressen.

Som bas för vidare överväganden bör man, enligt utskottets uppfattning, utgå från att familjen betraktas som en enhet, vilket innefattar att vårdnadshavaren har det övergripande ansvaret för att barnet får den fostran och goda omvårdnad som varje barn självklart är berättigat till. Vårdnadshavarens rättigheter och skyldigheter i detta hänseende förutsätter insyn i barnets personliga förhållanden samt att det finns en öppen och trygg relation mellan barnet och vårdnadshavaren.

Barnets intressen och berättigade krav på goda och trygga uppväxtbetingelser bör, enligt utskottets mening, finnas i centrum vid de överväganden som måste göras med anledning av den föreslagna lagändringen.

Utskottet anser, i likhet med vad som kommer till uttryck i propositionen, att huvudregeln bör vara att frågan huruvida sekretessen till förmån för ett barn skall gälla även i förhållande till dess vårdnadshavare, liksom nu bör vara beroende av barnets ålder och mognadsgrad. Den nu anförda principen bör dock, som framhålls i propositionen, inte gälla undantagslöst.

Det finns situationer, i vilka samhället måste ingripa till skydd för ett barn gentemot barnets egna föräldrar. Det kan i dessa situationer vara direkt olämpligt att vårdnadshavaren får tillgång till alla uppgifter som ett barn kan ha lämnat t.ex. till en skolsköterska eller en skolpsykolog. I de fall där det råder ett uttalat motsatsförhållande mellan barnet och dess vårdnadshavare, och där barnet, om uppgifterna lämnas ut till vårdnadshavaren, kan komma att ta allvarlig skada, bör lagen erbjuda en utökad sekretess till skydd för barnet. Den i propositionen föreslagna nya bestämmelsen är, enligt utskottets uppfattning, en god avvägning mellan de olika intressen som gör sig gällande och bör därför godtas.

Den personal som har till uppgift att bearbeta konflikterna och försöka nå fram till lösningar på problemen ställs ofta inför synnerligen ömtåliga och svåra situationer. Den föreslagna nya bestämmelsen kommer att medföra en ofta mycket grannliga bedömning med svåra avvägningsproblem i det enskilda fallet. Utskottet vill därför betona vikten av att de personalkategorier som skall tillämpa den nya sekretessregeln ges tillräcklig information och utbildning.

När det gäller frågan om i vilka fall barnet resp. vårdnadshavaren får efterge sekretess, delar utskottet föredragandens uppfattning att det liksom nu bör ske en prövning i varje enskilt fall.

Socialutskottet har sammanfattningsvis ingen erinran mot propositionens lagförslag såvitt nu är i fråga. Utskottet finner förslaget väl avvägt och föreslår att samtliga motionsyrkanden avslås. Utskottet förutsätter, som tidigare framhållits, att regeringen och berörda myndigheter tar erforderliga

initiativ för att tillgodose de berörda personalkategoriernas behov av information och utbildning.

1988/89:KU34

Bilaga

Stockholm den 11 april 1989

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Anita Persson (s), Sten Svensson (m), Aina Westin (s), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s) och Marianne Samuelsson (mp).

Avvikande mening

Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser att utskottets överväganden bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis framhålla att den aktuella lagstiftningsfrågan är komplicerad inte minst så till vida att den berör flera olika, och i vissa fall motstående, intressen.

Enligt utskottets mening bör barnets intressen och berättigade krav på goda och trygga uppväxtbetingelser finnas i centrum vid de överväganden som måste göras med anledning av den föreslagna lagändringen.

I de fall där det råder ett uttalat motsatsförhållande mellan barnet och dess vårdnadshavare, och där barnet kan komma att ta skada om uppgifter som barnet har lämnat t.ex. till en skolsköterska eller skolpsykolog vidarebefordras till vårdnadshavaren, bör lagen erbjuda en utökad sekretess till skydd för barnet. Den i propositionen föreslagna nya bestämmelsen om sekretess i förhållande till ett barns vårdnadshavare kan godtas.

Utredningen om barnens rätt föreslog emellertid härutöver införande av en särskild förtroendese sekretess till skydd för unga. Enligt utredningen borde uppgifter om den som har fyllt 12 år inte få lämnas ut till vårdnadshavaren utan den unges medgivande, om uppgiften har lämnats i förtroende eller inhämtats i samband med att den unge vänt sig till myndigheten i förtroende.

Utskottet anser i likhet med utredningen och vad som föreslås i motion K7 att huvudregeln om att vårdnadshavaren har rätt att ta del av sekretessbelagda uppgifter om barnet bör, i fråga om de äldre barnen, förses med ytterligare ett undantag. I de fall en ung människa söker hjälp hos en myndighet i en känslig och bekymmersam situation, är det ofta en förutsättning för att den unge skall våga anförtro sig åt någon utomstående att denne kan ge löfte om att inte yppa något för den underåriges vårdnadshavare. Det bör i dessa mycket ömtåliga situationer vara barnet som skall få avgöra huruvida en uppgift skall få utges till vårdnadshavaren eller inte. Det kan i annat fall

befaras att unga människor i många situationer avhåller sig från att söka den hjälp och det stöd från myndigheternas sida som kan vara nödvändig för dem.

Den personal som har till uppgift att bearbeta konflikterna och försöka nå fram till lösningar på problemen ställs ofta inför synnerligen ömtåliga och svåra situationer. Den föreslagna nya bestämmelsen kommer att medföra en ofta mycket grannliga bedömning med svåra avvägningsproblem i det enskilda fallet. Utskottet vill därför betona vikten av att de personalkategorier som skall tillämpa den nya sekretessregeln ges tillräcklig information och utbildning.

Socialutskottet har sammanfattningsvis i och för sig ingen erinran mot propositionens lagförslag men anser att förslaget bör kompletteras med en bestämmelse om särskild förtroendesekreteress. Utskottet föreslår därför att riksdagen med anledning av motion K7 (fp) beslutar om en sådan förtroendesekreteress som anges i motionen. Utskottet, som förutsätter att regeringen och berörda myndigheter tar erforderliga initiativ för att tillgodose berörda personalkategoriernas behov av information och utbildning, föreslår vidare att övriga motionsyrkanden avslås.

